

сътъ се касае за уяснение отношението на държавнитѣ закони къмъ църковнитѣ канони, той е напълно оригиналенъ. Запримиряване противорѣчията, които се срѣщатъ въ нѣкои постановления на църковнитѣ закони, съ канонитѣ, той винаги се държалъ въ принципа: *законитѣ трѣбва да отстъпватъ на канонитѣ*, тъй като послѣднитѣ иматъ двѣ санкции — отъ църковнитѣ събори и отъ самитѣ императори, — а първитѣ само една — отъ императоритѣ. Докато Зонара въ тълкуванията си стои на гледна точка на древнитѣ канони и отстъпването отъ тѣхъ въ съврѣмнената практика нарича явления ненормални, Валсамонъ се старае да оправдава такивато отстъпвания съ древната практика, която имала основата си въ дълговрѣмненния обичай. Въ тълкуванията си Валсамонъ изпжква горещъ защитникъ на цариградския патриархъ и неговитѣ права, макаръ че споредъ древнитѣ канони тѣзи права сж равни съ правата на другитѣ патриарси. Освѣнъ това той се явява голѣмъ защитникъ на дѣйстващото право въ византийската църква. Поради това нему е дадено първо мѣсто между канониститѣ — тълкуватели. Той се считалъ за искренъ канонистъ, който умѣлъ да разрѣши най-заплетенитѣ въпроси въ църковната практика. Дори и ученитѣ юристи се ползували отъ неговитѣ тълкувания на канонитѣ и църковно-гражданскатѣ постановления. При все това българскиятъ архиепископъ Димитрий Хоматинъ, виденъ канонистъ и неговъ съврѣмненникъ, го е укорилъ въ непослѣдователностъ и противорѣчие. Той посочилъ, че Валсамонъ на много мѣста въ тълкуванията си измѣня на своя принципъ, какво гражданскитѣ закони трѣбва да отстъпватъ прѣдъ църковнитѣ канони. На много мѣста той твърди противното¹⁾.

Алексий Аристинъ ималъ солидно юридическо образование. Заемалъ е високи църковно-политически длѣжности въ врѣмето на императора Иоана Комнина. Послѣдниятъ му и поржчалъ (около 1130—1140) да напише тълкувание на Синописиса на църковнитѣ правила. Самиятъ Синописисъ (съкратенъ видъ на правилата) е съставенъ отъ Стефана Ефески. Аристинъ го допълнилъ. Въ туй си тълкувание той не се държи въ строга догматическа метода. Въ повечето случаи той изяснява само буквалния смисълъ на правилата и посочва значението на ясниѣ думи и изрази, които се срѣщатъ въ Синописиса. Въ нѣкои случаи Арис-

¹⁾ А. Павловъ, Църк. право стр. 97.

тинъ въ своето тълкуване само префразира текста на правилата, безъ да прибавя къмъ него нѣщо ново, а въ нѣкои мѣста се задоволява съ добавка на нѣколко думи въ допълнение къмъ това, що е казано въ текста на правилото. Понѣкога дори и това не прави, а се задоволява да каже само, че правилото е ясно и безъ тълкуване. Отъ врѣме на врѣме той съобщава въ своитѣ коментарии за обстоятелствата на произхода на извѣстни правила, за мотивитѣ, отъ които сж се ржководили отцитѣ на събора за издаванетоъ имъ. За гражданскитѣ закони, досежно църковнитѣ работи, Аристинъ твърдѣ рѣдко споменава. При всичко, че и Аристинъ, безъ да се гледа на скромността на задачата му въ този трудъ, не е избѣгналъ нѣкои противорѣчия въ своитѣ кратки изяснения на Синописиса на правилата, тази му работа свидѣтельствува за неговото познание съ свѣтското и църковно право.

Канонически сборници отъ по-ново врѣме.

Прѣзъ XIII и XIV-то столѣтия сж се появили още нѣколко нови канонически сборници, които по своята самостоятелностъ иматъ важно значение за църковното право. Толкова повече, че подиръ тѣхъ въ продължение на нѣколко столѣтия, вслѣдствие настаналитѣ политически безредици на изтокъ, въ православната църква не се появилъ нито единъ подобенъ трудъ. Едва въ XIX-то столѣтие пакъ се е почнала работа върху каноническитѣ сборници. По-важнитѣ такива отъ XIII-то и XIV столѣтия сж слѣднитѣ:

Азбучната Синтагма на Матей Властаря. Тя била издадена прѣзъ 1335 и придобила особено значение въ историята на каноничното право. Азбучна синтагма се нарича, защото била раздѣлена на 24 отдѣла, споредъ броя на грѣцкитѣ азбучни знакове. Съки отдѣлъ се започвалъ съ поредна буква и се раздѣлялъ на нѣколко глави. Сичкитѣ глави въ нея сж 303. Подъ заглавитѣ на всѣка глава сж вѣсени най-напрѣдъ църковнитѣ канони, а слѣдъ туй и съотвѣтнитѣ граждански закони. Най-главнитѣ ржководства за Матей Властаря сж били: номоканонътъ съ тълкуванията на *Зонора* и *Валсамона* и други нѣкои сборници съ граждански закони. Освѣнъ църковнитѣ и църковно-гражданскитѣ постановления, той внесълъ въ своята Синтагма и постановленията